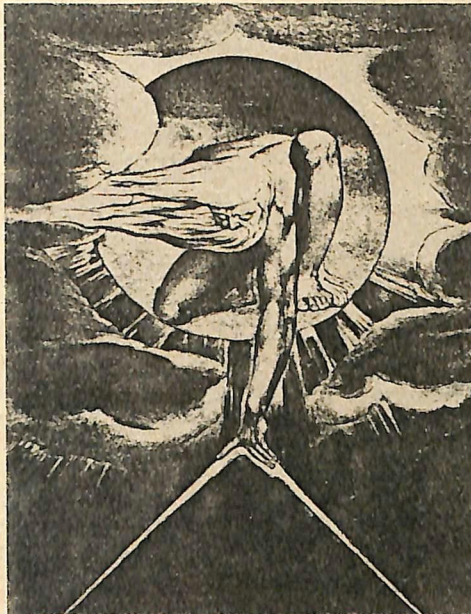

Legenden ter „verklaring” van wereldraadselen

„Waar komen eigenlijk de kindertjes vandaan?” vroeg een van mijn kleinkinderen kort geleden zijn moeder. En omdat die vooruitstrevend is antwoordde zij naar waarheid: „Uit de buik van hun moeder.” Maar daarmee is niet zo erg veel verklaard. Na een korte stilte kwam daarom onverwacht de logische vraag: „En waar komen de moeders vandaan?”

Dezelfde vraag wordt waarschijnlijk over de hele wereld door talloze kinderen gesteld en meer of minder verstandig beantwoord. Maar ook volwassenen weten slechts weinig over het ontstaan van de

Afbeelding van God de Schepper door de Britse graficus William Blake, die leefde van 1757 tot 1827.

IN HET BEGIN SCHIEP GOD hemel en aarde. 2 Maar de aarde was nog ongeordend en leeg; over de wereld-zee heerste duisternis, en Gods Geest zweefde over de wateren. *Scheiding der elementen.* 3 God sprak: Daar zij licht. En er was licht. 4 En God zag, dat het licht goed was. Nu scheidde God het licht van de duisternis; 5 het licht noemde Hij dag, en de duisternis noemde Hij nacht. Zo werd het avond en morgen: de eerste dag. 6 God sprak: Er zij een uitspannel tussen de wateren, om de wateren van elkander te scheiden. Zo geschiedde. 7 God maakte het uitspannel, en scheidde het water onder het uitspannel van het water daarboven; 8 het uitspannel noemde God hemel. Weer werd het avond en morgen: de tweede dag.

Aanhef van het scheppingsverhaal in de van 1948 daterende Petrus Canisius-vertaling.

In een tweetal artikelen waarvan wij hiernaast het eerste afdrucken gaat OTTO BIRMAN in op de „verklaringen” die door de eeuwen heen hebben gegolden ter bevrediging van het wereldraadsel. Hij betreft hierin de nieuwste inzichten die verkregen zijn door recente ontdekkingen.

Otto Birman is scheikundig ingenieur en sedert vele jaren lid van het Humanistisch Verbond.

mensheid, laat staan over het ontstaan van het heelal. De vraag „Hoe is alles ontstaan?” zullen zich zeker reeds duizenden jaren geleden mensen hebben gesteld toen hun hersenen voldoende ontwikkeld waren om zich met dergelijke moeilijke problemen bezig te houden. En steeds moet ze zo zijn beantwoord als in die betreffende tijd mogelijk was, gebaseerd op de toen aanwezige inzichten.

Doordat men weinig wist, was aan de fantasie geen grens gesteld. Reuzen, goden, wonderen moesten te pas komen voor verklaringen van het ontstaan van het heelal, de wereld waarin wij leven, mensen, dieren en planten. Doordat achter alles wat een mens wil maken steeds een plan schuilt, werd er uiteraard vooral gedacht aan opzet bij „de schepping”, aan doelgerichte plannen van oppermachtige wezens.

LEGENDEN EN SPECULATIES

Het is boeiend zich te verdiepen in al de verhalen die mensen hebben bedacht om de raadsels te verklaren die hen omgeven. Nagenoeg elk volk had zijn eigen visie, zijn eigen geloof. Men kan er boekdelen mee vullen. Een paar honderd jaar geleden kende men slechts de geschiedenis van de laatste $\pm$ 3000 jaar. Wat daarvoor gebeurde was, was een aangelegenheid van legenden en speculaties.

(Lees door op pag. 4)

HV vraagt de overheid om viermaal meer rtv-zendtijd

Hoe staat de nieuwe minister van CRM tegenover de levensbeschouwelijke en godsdienstige veelvormigheid in de ether? Binnen niet al te lange tijd hopen we het te weten; als mevrouw Gardeniers reageert op de aanvraag tot zendtijd-verruiming op radio en televisie die het Humanistisch Verbond nu verzonden heeft.

We hopen dat de minister gevoelig is voor twee soorten argumenten. Die van de harde cijfers en die van de redelijke overweging.

De cijfers zeggen: van de totale zendtijd die beschikbaar is voor kerkgenootschappen (zoals IKON en RKK) en voor genootschappen op geestelijke grondslag (zoals het HV) is slechts 5,07% gereserveerd voor het Humanistisch Verbond. Cijfers zeggen verder: volgens een representatieve steekproef (NIPO) noemt 19% van de volwassen Nederlanders zich humanist.

De vraag die hieruit volgt is: geef ons vier keer zoveel zendtijd, dan kunnen we de verhoudingen weer billijk noemen. Wat ons betreft een verdubbeling op 1 oktober a.s. en een jaar later nog eens een verdubbeling.

De redelijke overweging zegt: alom, ook op regeringsniveau wordt nu erkend dat christendom en humanisme het fundament vormen waarop de Nederlandse beschaving en onze volksgemeenschap stoelt. Bij de toenemende ontkerkelijking – officiële bronnen spreken van 44% buitenkerkelijken! – bestaat het gevaar van nihilisme. En dat in een tijd waarin we voor grote geestelijke problemen komen te staan (werkloosheid, overlevingsproblematiek, bewapeningswedloop, vraagstukken van menselijke relaties e.d.). Bij zulke ontwikkelingen is het zinvol als het Humanistisch Verbond, dat voor een toenemend aantal mensen bewezen heeft een klankbord te kunnen zijn, meer kans krijgt op radio en televisie.

We hebben getoond het te kunnen. In het volgende nummer van Humanist gaan we uitgebreid in op het werk van onze RTV-dienst. Dan blijkt met welk een inzet – zoals trouwens overal in het HV – een handjevol mensen het humanistisch alternatief herkenbaar maken.

Laten wij eens afwachten of de minister van CRM niet alleen erkent, maar ook tot uitdrukking wil brengen dat het humanistisch alternatief ook in de omroep een ruimere plaats toekomt.

CASPER VOGEL

Benoemingen Steunfonds Taakgroepen 16-Uren grens

Bericht uit de vergadering van 17 maart, welke een vergadering was van vele details. Het Nationale Centrum voor de Geestelijke Volksgezondheid vormt een commissie Levensbeschouwing en Emancipatie; Tielman komt erin.

De definitieve standpuntbepaling inzake het humanistisch karakter van HSHB-huizen wordt geformuleerd; Spigt komt daarbij.

Er wordt een Humanistisch Studiecentrum Nederland gevormd met Humanitas en Vrije Gedachte; Fiege komt in de voorbereidingscommissie.

De selectiecommissie voor de opvolging van de functionaris die ons gaat verlaten, is gevormd;

Het **Steunfonds** (U weet wel van de MAARTACTIE, waar u flink aan geeft) heeft een bestuursweekeinde gehouden voor de verdeling van de toegenomen taken over bestuurscommissies; heel geslaagd. Het hoofdbestuur gaat een prioriteitendiscussie organiseren over toekomstige bestedingen van het Verbond; de personeelscommissie bracht participatiewensen van de functionarissen naar voren, die worden opgenomen.

Op de agenda stond ook het project **Ledenbestand en Buitenkerkelijkheid**; het onderzoek dat Wichers en zijn tijdelijke medewerker (Drs. J. W. Das) verrichten. Hierover werd tussentijds bericht geleverd en verdere kredieten vrijgemaakt. Eveneens werd er gerapporteerd uit de **Taakgroep Publiciteit**, die in het afgelopen jaar zulke merkbare effecten heeft bewerkt. We halen aanzienlijk vaker de krant of het nieuws dan vroeger. Dat is een kwestie van personen en van de gecoördineerde aanpak waar de taakgroep het centrum van is.

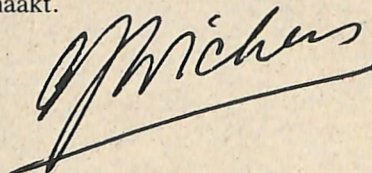
Het blijft moeilijk met de **16-uren grens** bij aanstellingen in het vormingsonderwijs en in de deeltijdse geestelijke verzorging.

(Beneden de 16 uur of twee dagen per week: alleen honorarium en geen sociale verzekeringen). In het algemeen moet er toch aan vast gehouden worden. Maar de praktijk wijst uit dat er soms heel goede perspectieven zijn dat de 16 uur bereikt zullen worden. Als de instellingen bereid zijn te betalen (loon en sociale lasten) dan moet er uitzondering gemaakt kunnen worden. **Taakgroep Dagelijks Beheer** gaat gevallen die worden aangemeld behandelen. Maar er komt ook een commissie onder voorzitterschap van de penningmeester die de hele arbeidsrechtelijk-financiële kant van aanstellen kan doorlichten. Degenen die deze rubriek regelmatig doorlezen zullen bemerken dat het zojuist besprokene herhaaldelijk aan de orde komt. Een belangrijke oorzaak is het grote verschil in beleid dat alle mogelijke instanties voeren; ook de gemeenten ten aanzien van het Vormingsonderwijs. Er wordt naar de minister geschreven om te bewerken dat er een betrouwbare regeling komt.

Aan de orde was voorts nog een nota over de regeling van de positie van de centraal raadsman voor de **geestelijke verzorging in HSHB-huizen**. Daar de mogelijkheden van regeling nog niet alle werden verkend komt dit onderwerp opnieuw aan de orde.

RECHTZETTING

In het nummer van 15 maart stond dat het hoofdbestuur een benoeming had gedaan in de Brabantse HSHB, omdat onze organen ter plaatse niet zo goed functioneren. De gemeenschap Breda wijst erop dat er daar ter plaatse een HSHB-huis „De IJpeelaar” is waar de gemeenschap nauw en actief bij betrokken is. Hier past dan een rechtzetting: de opmerking van 15 maart – hopelijk lokt dit niet opnieuw reactie uit – sloeg op de gemeenschap 's-Hertogenbosch en op het Gewest Noordbrabant; van welk laatste Breda overigens wel deel uitmaakt.

Over deskundigheid en democratie

Deskundigheid en democratie hoeven niet haaks op elkaar te staan; vaak doen ze het wel. Doordat niet iedereen gedegen kennis van alle zaken kan hebben en de deskundige al gauw het meepraten van niet-deskundigen als tijdsverspilling ervaart.

De oplossing? Begrip bij de deskundige voor de noodzaak aan de niet-deskundige „vertaalde” informatie te verschaffen. Laatstgenoemde moet anderzijds beperking in acht nemen vanwege zijn beperkte kennis.

Er zit echter nog meer aan vast. Een commissie van het Nederlands Gespreks Centrum heeft er na meer dan 2 jaar studie een boekje van 96 pagina's aan gewijd.

Prof. Couwenburg (kenner van staatsrecht en bestuur zoals weinigen in Nederland) laat nog eens horen dat deskundigheid en democratie bij het openbaar bestuur nog vaak op gespannen voet leven. Verbetering in dezen staat of valt m.i. met burgerschapsvorming.

Het kernpunt van de moeilijkheden ligt naar mijn mening enerzijds bij het onbegrip van de ondernemers voor de ethische imperatief van medezeggenschap en mede-bezit voor de werknemers; laatstgenoemde kenmerken zich m.i. door het ontbreken van het „feu sacré” van hun vaders (ook tot zelf-ontwikkeling, want anders kun je moeilijk meepraten).

Interessant is ook de bijdrage over mondigheid en deskundigheid in de kerken, waaruit dit: „Er zit een grote mate van conserverende traditie in de reactie op nieuwe theologische inzichten, waardoor het democratische toetsingsrecht meer het karakter heeft van afweer...”

Aanbevolen, met name voor hen die punt twee van ons Humanistisch Perspectief wat verder willen uitdiepen.

FIEGE

Uitgave door de uitgeversgroep Combo voor het Nederlands Gesprek Centrum. Prijs f 12,50.

Zo omstreeks deze tijd van 't jaar, half maart, begin april, bekruipt me de laatste jaren steeds weer het gevoel van: „Als de wereld een autobus was, stapte ik er de volgende halte uit. Ze bekijken het maar, ik doe niet meer mee, ik heb er genoeg van.”

Het is een geluid, dat u niet vaak van me hoort op deze plaats. Meestal weet ik er de moed wel in te houden, maar de druppel, die de toch al zo volle emmer met dagelijks op ons afkomende ellende in de wereld, juist in deze tijd bij mij doet overlopen en me grenzeloos mismoedig maakt, is de ieder voorjaar terugkomende weerzinwekkende afslachting van zo'n bijna tweehonderdduizend pasgeboren zeehondjes in Canada.

In het vroegere Floriadepark hier in Amsterdam, vlak bij ons in de buurt, is een paar keer een zeehondje geboren. Zo'n klein torpedootje heeft altijd veel bekijks. Soms ligt het op de kant in het zand, met vriendelijke pientere oogjes te kijken, de eerste weken voortdurend bewaakt door een van de ouders, die op de kleine past, terwijl de ander een paar baantjes trekt in het bassin, maar toch steeds in het voorbijgaan even de kop uit het water steekt, om te zien, of alles goed gaat. Vertederd kijken de omstanders, hoe het drinkt bij de moeder, die ondertussen iedere beweging in de buurt in de gaten houdt. Er worden foto's van genomen, iedereen heeft er plezier in, totdat ineens, dat heb ik al zo vaak meegemaakt, de mensen elkaar verbijsterd aankijken. „Denkt u ook, wat ik denk?” vragen totaal vreemden aan elkaar. Ja, iedereen denkt het bij het zien van dat kleine hoopje zeehond: daarginds worden ze bij de moeder weggeschopt, neergeknuppeld en al of niet dood, geveild. Iedereen denkt aan de moeders, die hun jong zullen willen beschermen. Iedereen gruwet ervan en iedereen weet, er is niets aan te doen.

Alle acties, alle handtekeningen, alle protesten ten spijt, het gaat gewoon door, bij tienduizenden tegelijk, zes weken lang. Ijsbrekers maken vaargeulen, zodat de knuppelaars er beter bij kunnen, de Canadese regering wijst iedere kritiek van de hand, de bonthandel triomfeert. 't Zijn maar beesten en ze brengen geld op.

Dit afgrijselijke beeld voegt zich dan voor mij bij al die andere gruwelen, waar we toch eigenlijk ook al zo machteloos tegenover staan.

Het angstaanjagende vind ik ook, dat ieder appèl op menselijk gevoel of medemenselijkheid, waar je als Humanist dan zo goed in bent, afstuit op een drie meter dikke muur van gewapend beton, omdat de heren vinden, dat dat gebeuren moet en er altijd knechten zijn, die, of dat nu om martelen of vermoorden van mensen gaat of om massale uitroeiing van dieren, zo mogelijk over nòg meer ijver en plichtsbetrachting beschikken en nòg ongevoeliger zijn voor wat ze aanrichten, dan hun opdrachtgevers.

Dat maakt me zo intens triest en daarom zou ik op dit moment zo graag even niet bij de wereld willen horen.

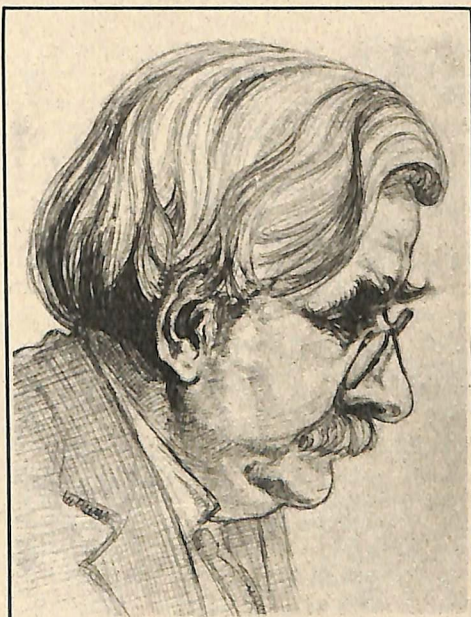
ANS SPIGT

Sociale rechtvaardigheid, humaniteit en redelijkheid

Dit geschreven portret (Leven en denken van Ds. Horreüs de Haas) van een der bekendste „rode dominees” roept allerlei indrukken op. Ten dele van weemoed en lichte vertederding bij de herkenning van eigen „land van herkomst”, het wijde land uit het hoge Noorden; ook van hoop en verwachting uit een pionierstijd. Anderzijds van bewustwording en verwondering over de afstand in tijd en de vervreemding in sfeer. Horreüs de Haas behoorde met mensen als Van der Heide, Bakker, Banning, Bruins e.a. tot de groep religieus-socialisten rond het blad „Blijde Wereld” (terecht later omgedoopt in „Tijd en Taak” – de oorspronkelijke titel was, naar Ds. Bart Ruitenberg mij vertelde, ontleend, niet aan de Bijbel, maar aan Frederik van Eeden!). Het is een groep geweest, die voor de ontwikkeling van de sociaal-democratie in Nederland een betekenis heeft gehad, die haar numerieke omvang ver te boven gaat.

Horreüs de Haas was van die groep een vertegenwoordiger, die door welsprekendheid, eruditie en denkracht een eigen plaats innam. Men krijgt daarvan in dit wat rommelig gecomposeerde boekje, als men zich enige moeite getroost, wel een indruk, of, gezien de brokkeligheid, een reeks indrukken.

Vanuit het Vrijzinnig Protestantisme, typisch Nederlandse stroming in het kerkelijk leven in ons land, vanouds verdeeld in „rekkelijken” en „preciezen”, lag in een sociaal gevoelig milieu bij de eeuwwisseling de overgang naar het socialisme

DR. G. HORREÜS DE HAAS
– geestelijke oefening voor jonge humanisten –

evenzeer in de lijn als in een vorige periode die van het „Modernisme” naar het liberalisme. De Haas kwam, evenals Troelstra, uit een liberaal nest. Die „vrijzinnigheid” stond open voor nieuwe verschijnselen, maar leed ook aan een zekere vaagheid. De Haas, een consciëntieus denker, had daar wel hinder van, maar weigerde zich op te sluiten in enigerlei vorm van kerkelijk dogmatisme. Hij was met hart en ziel voor een „vrije volkskerk”, een misschien aan een modern Christendom inherente illusie.

PROF. DR. B. W. SCHAPER
bespreekt het portret dat dr. Meia Albarda schreef van een van de markantste „rode dominees”, dr. G. Horreüs de Haas.

WARS VAN DOGMA'S

Ook zijn socialisme was wars van zulk dogmatisme, in dit geval het Marxisme, al stond hij, dankzij mede zijn vriend en leermeester, prof. H. T. de Graaf, open voor het dialectische element daarin (de theoloog De Graaf gaf in Leiden boeiende colleges over de Hegelse dialectiek). De Haas stelde naast Marx de Franse socialist Jean Jaurès, die meer ruimte bood voor de autonomie van de menselijke geest. Die dialectiek trok hem ook aan in de Deense theoloog Harald Hoffding, over wie hij promoveerde. Een goed voorbeeld van dit denken in tegenstellingen is het groten-deels opgenomen essay over de eeuwige spanning tussen gezag en vrijheid in de geschiedenis, niet zonder actualiteit.

In zijn geloof en maatschappij-opvatting, die De Haas nauw aan elkaar verbindt, vallen twee elementen op: zijn diep gefundeerd humanisme en zijn trouw aan rede en wetenschap, b.v. in zijn afkeer van een modieus mythisch denken. In die hang naar zuiverheid in het denken roept hij onwillekeurig onze Libbe van der Wal in gedachten. Beiden zouden, als zij contact hadden gehad, elkaar hebben kunnen waarderen, bij alle verschil in uitgangspunten. Want voor Van der Wal was een identificatie van het geestelijke met godsdienst als bij De Haas, onaanvaardbaar. In het socialisme zag De Haas bovenal een „reëel humanisme, dat protesteert, waar mensenwaarde en menselijkheid geschonden worden.”

Leven en denken waren voor De Haas één. Dat toonde hij tijdens de Eerste Wereldoorlog, waartegen hij fel fulmineerde, maar ook t.a.v. de bolsjewistische „October-revolutie”, zoals ook Troelstra hem, met zijn „November-revolutie” te ver ging. Hij toonde het ook in zijn geestelijke weerbaarheid tegen het fascisme, toen hij Mussert uitdaagde, maar zich niet ongestraft liet beledigen; toen hij in de

Tweede Wereldoorlog meeliep met de Joden, die uit Zwolle werden weggevoerd en toen hij na zijn terugkeer uit eigen gijzeling een preek hield, die er niet om loog, maar de onderweg in een kazerne opgepikte „Duitse geloofsbelijdenis” punt voor punt, met redelijke argumenten heel rustig uiteenrafelde.

VERRIJKENDE MOED

Die dominees durfden heel wat, in de bezettingstijd; persoonlijk ben ik nog dankbaar voor de morele steun en opkikking, in die jaren uit die kring ervaren. Trouwens: en dat is de reden, waarom ik meende een aankondiging van dit boekje in „Humanist” op mij te moeten nemen: ik ben niet de enige uit mijn generatie, die de confrontatie met het religieus-socialisme als verrijking, ondanks principiële afwijzing, heb doorgemaakt. Uitweiding hierover zou teveel ruimte vergen. Maar het zou voor jongere humanisten een geestelijke oefening kunnen zijn, zich grondig te verdiepen in een redelijk gefundeerd „Credo”, als van De Haas in dit boek werd opgenomen. En vooral kennis te nemen van een van zijn laatste preken, in volle oorlogstijd uitgesproken, maar pas na zijn dood, na de oorlog, gedrukt. Daarin ziet hij zijn ideaal ten onder gaan in de „verscheuring en verwildering van een wereld, die uit duizend wonden bloedt”.

Met die ervaring staat De Haas aan het eind van een leven, aan humaniteit en sociale rechtvaardigheid, aan redelijkheid en geestelijke zuiverheid gewijd, middenin een sfeer, die ons dagelijks bestaan is geworden. Het is voor jonge humanisten, hierin opgegroeid, toch misschien de moeite waard, te leren kennen, uit welke geestelijke krachtbronnen een man als De Haas overeind bleef, ook in een wereld, die hem diepe ontgoocheling bracht, maar waarin hij toch trouw bleef aan zijn geloof – ook al moge dit dan niet het onze zijn. Erkenning en waardering daarvan als geestelijk voedsel in onze verschaalde wereld is tevens een hulde aan die redelijkheid, die wij hopen ondanks alles even trouw te blijven als de „rode dominee” De Haas vermocht.

B. W. SCHAPER

Dr. Meia Albarda, „Wat baat het de mens . . .” Studie over het leven en denken van dr. G. Horreüs de Haas. Uitgave Van Gorcum Assen/Amsterdam 1977. Geïllustreerd, 208 pagina's, f 22,50.

• De werkzaamheden die de huisvrouw verricht, moeten gerekend worden tot die van de zware beroepen.

Stelling E. R. R. RADHAKISHUN

• Het is volstrekt verwerpelijk dat tandartsen, mede op grond van de beperktheid van het „verstrekkingenpakket tandheelkundige hulp ziekenfondsverzekerden”, bij voorkeur particulier verzekerden als patiënt aannemen.

Stelling van T. KRUISWIJK

• Het is telkens kiezen tussen ingrijpen en laten begaan, dat tuinieren zo boeiend maakt.

Stelling van F. HAZELHOFF

Legenden ter „verklaring” van wereldraadselen

(Vervolg van pag. 1)

Zeker is dat er vanaf de 6e eeuw voor onze jaartelling Griekse filosofen de verhalen, die men tot dan toe voor waar hield, niet meer bevredigend vonden. Plato bijvoorbeeld, de beroemde filosoof die leefde van 427 tot 347 voor onze jaartelling, was van mening dat goden de wereld en het heelal daaromheen hadden geschapen. En omdat ze alleen volmaakte dingen maakten, zouden de vele zichtbare hemellichamen volmaakte kogels moeten zijn die zich in absoluut regelmatige kringbanen bewegen. Ook Pythagoras stelde zich een kosmos voor waarin i.p.v. chaos orde heerste. Aristoteles (384-322) plaatste de aarde eveneens in het middelpunt van het heelal en nam aan dat er daaromheen vijf afzonderlijke sferen waren.

ZEVEN SCHEPPINGSDAGEN

De Joden hadden reeds meer dan 5000 jaar geleden de vele goden van de toen levende andere volken, vervangen door één almachtige god, die volgens zijn priesters zijn aanhangers ten strengste had verboden, naast hem andere goden te aanbidden. Volgens het eerste deel van hun „heilige schrift”, de Genesis, had deze god de wereld geschapen in 7 dagen.

Zijn werkwijze werd precies omschreven: de eerste dag scheidde hij het licht van de duisternis, de tweede dag schiep hij zon en maan en de sterren, enz. enz. De christelijke kerk nam dit verhaal onveranderd over en leert het nog tot aan de huidige dag. De verdere inhoud kan daarom als bekend worden verondersteld.

Wel nemen vele gelovige christenen heden ten dage dit scheppingsverhaal niet meer zo woordelijk. De dagen bv. zouden eeuwen kunnen betekenen als men ze omrekent in onze menselijke tijd. Maar aan het principe mag in christelijke kring beslist niet worden getwijfeld.

Nog niet zo lang geleden werd in de Amerikaanse staat Californië door de kerk een verwoede strijd gevoerd om gedaan te krijgen dat naast de evolutieleer van Darwin het joods-christelijke scheppingsverhaal in de schoolboeken tenminste als „gelijkwaardige theorie” wordt afgedrukt. Dit is des te merkwaardiger als de astronomen intussen met volkomen zekerheid hebben vastgesteld (en wat thans ieder kind weet) dat niet alleen onze aardbol geenszins in het middelpunt ligt van het heelal, maar dat er nog talloze andere wereldsystemen bestaan. In de onmetelijk grote ruimte zou best ook nog ergens anders een op de onze lijkende beschaving kunnen bestaan.

NIEUWE INZICHTEN

Het „geocentrische” wereldbeeld van Aristoteles werd 500 jaar na zijn dood verijnd door de in Alexandrië levende astronoom Ptolemeüs. Pas in 1543 na het begin van onze tijdrekening publiceerde Copernicus zijn revolutionair werk „De revolu-

tionibus orbium coelestium” waarin hij stelde dat niet de zon om de aarde, maar de aarde om de zon draait. Men moet trachten zich in te denken in de moed die nodig was om het oude wereldbeeld, dat de kerk als onomstotelijk dogma verkondigde, omver te werpen. Het lot van Galileo Galilei, die in 1633 door de christelijke kerk werd gedwongen de bewijzen die hij met behulp van de nieuwe verrekijker had gevonden voor de theorie van Copernicus, als onjuist

terug te trekken, kan bekend worden verondersteld.

Een eeuw na Copernicus heeft Sir Isaac Newton met de door hem ontdekte wetten van de zwaartekracht de basis gelegd voor een op de natuurkunde berustend wereldbeeld. Pas 250 jaar later kon Albert Einstein hierin de nieuwe inzichten van zijn relativiteitstheorie verwerken.

Met het bovenstaande heb ik de verandering geschilderd van het „geocentrische” standpunt – waarbij men de aarde als middelpunt zag van het heelal – naar een „heliocentrisch” – met de zon als middelpunt. In een volgend artikel zal ik iets nader ingaan op de huidige stand van inzichten omtrent het ontstaan van het heelal.

PROMOTIE MAX ROOD OP STAKINGSRECHT

Rechter, niet de wetgever, spreke een oordeel uit

Zeer onlangs is de vorige voorzitter van het Humanistisch Verbond, mr. M. G. Rood, gepromoveerd tot doctor in de rechtsgeleerdheid op een proefschrift over het stakingsrecht. De keuze van het onderwerp zal weinigen verbazen, omdat Max Rood zijn populariteit als advocaat in belangrijke mate heeft te danken aan zijn werk als verdediger van vakorganisaties in rechtsgedingen over stakingsacties. Zijn dissertatie getuigt van zijn veeljarige ervaring in stakingszaken en van zijn grote kennis van de jurisprudentie en de literatuur, uit binnen- en buitenland, betreffende de werkstaking.

Zoals de titel van zijn werkstuk suggereert (Naar een stakingswet?), heeft Rood de vraag willen beantwoorden, of de werkstaking wettelijk geregeld dient te worden of dat een andere wijze van regulering de voorkeur verdient. Alle mogelijkheden zorgvuldig vergelijkend, komt hij tot de slotsom dat de rechter en niet de wetgever zich over de geoorloofdheid of ongeoorloofdheid van stakingsdoelen moet uitspreken en dat de onderhandelende partijen in een stakingsovereenkomst de spelregels zouden kunnen vastleggen die zij bij een staking in acht dienen te nemen. Hij komt tot die conclusie op principiële gronden, vanuit een positieve waardering van een zo ruim mogelijke stakingsvrijheid, op juridische gronden, vanuit zijn interpretatie van het geldende individuele en collectieve arbeidsovereenkomstenrecht, en op pragmatische gronden, vanuit zijn analyse van de realiseerbaarheid van stakingsvrijheden en beperkingen door middel van de wet, de rechtspraak en regulering door de partijen zelf.

Na het vele dat ik de laatste twintig jaren over het stakingsrecht heb gelezen, verrast mij de eigen opstelling van Rood. Zonder zich af te zetten tegen wat andere juristen over het stakingsrecht hebben geschreven,

maar in tegendeel daarop waar mogelijk voortbouwend, ontwikkelt hij zijn eigen gedachten in logische samenhang. De uit zijn belangrijkste redevoeringen als voorzitter van het HV bekende overtuigende stijl tref ik ook in zijn proefschrift aan. Belangrijke momenten zijn voor mij zijn korte, heldere definitie van de werkstaking; zijn conclusie dat de wet op de collectieve arbeidsovereenkomst het sluiten van collectieve contracten in het leven heeft geroepen en daarmee impliciet de staking als collectief machtsmiddel heeft erkend; zijn opvatting dat de staking slechts in handen van een of meer vakbonden een geoorloofd pressiemiddel is; zijn voorstellen inzake regulering van de spelregels door de partijen zelf via de Stichting van de Arbeid.

Ergens in het begin zegt de schrijver dat hij niet het maatschappelijke verschijnsel van de werkstaking wil beschrijven of verklaren, maar het als zijn opgave ziet na te gaan of en hoe dit maatschappelijk verschijnsel binnen de rechtsorde een plaats behoort te hebben. Hoewel hij vanuit die bescheidenheid consequent als jurist te werk is gegaan, mag daartegenover worden gesteld dat zijn analyse blijk geeft van voldoende kennis van ons stelsel van collectieve arbeidsverhoudingen, waaraan ook andere dan juridische aspecten zitten. Daarmee is de weg naar een interdisciplinaire gedachtenvorming over de plaats van de werkstaking in ons maatschappelijk bestel geopend.

Dit is een wetenschappelijk werk op rechtskundig gebied. Het biedt geen beschouwingen van filosofische of ethische aard, waardoor het tevens een humanistisch geschrift zou zijn. Wel zou ik voor mijn persoonlijke rekening de gevolgtrekking willen maken, dat dit boek door een humanist geschreven is, getuige de principiële keuze voor een rechtsorde, waarin mensen met een ruime mate van vrijheid hun belangen mogen bepleiten en verdedigen.

ARIE DEN BROEDER

Mr. M. G. Rood, Naar een stakingswet? Uitgever Kluwer, Deventer, 1978. f 39,50.

Waar blijven de helpende handen?

De International Humanist and Ethical Union is de internationale organisatie voor alle humanisten ter wereld verzameld in 35 landen met ca. 4 miljoen leden. Het internationale bureau is gevestigd in Utrecht, waar Ernst en Ank van Brakel de beroepskrachten zijn, om wie het dagelijkse werk draait.

Het werk gebeurt mede met bescheiden hulp van vrijwilligers, die o.m. eens per maand gezamenlijk vergaderen met de van Brakels, onder voorzitterschap van Piet Thoenes, een van de chairmen van de IHEU. Bij die besprekingen valt het op, dat IHEU zo veel meer zou kunnen doen, als er meer helpende handen waren.

Om mondiale acties, besprekingen en uitwisselingen te verbeteren zoekt IHEU vrijwilligers, die op bepaalde gebieden kunnen helpen. Het wil graag Nederlandse humanisten aantrekken, die als vrijwilliger iets willen doen:

1. **Ambassadeur.** Humanisten die in een ander land wonen, tijdelijk wonen, of er regelmatig heen gaan zouden ons relatiernet kunnen verstevigen en zodoende helpen een betere grondslag te leggen voor de jaarlijkse internationale boardmeeting. Gedacht wordt aan landen als België, Frankrijk, Duitsland, Engeland, Noorwegen, Ierland, Joegoslavië, USA, India en Australië.

IHEU houdt met deze personen contact over actuele onderwerpen en vraagt hen de relatie te onderhouden met de IHEU-vertegenwoordiger in en van het desbetreffende land.

2. **Vertaler.** IHEU krijgt humanistische artikelen uit vele landen. Wie leest ze voor ons en ziet of ze interessant genoeg zijn voor een vertaling in International Humanist, Rekenschap of Humanist?

3. **Organisator.** Er zijn altijd dingen aan de hand, een conferentie in Brussel, een workshop in Dubrovnik, een werkbespreking in Londen. Wie helpt er met de organisatie?

4. **Vertegenwoordiging.** IHEU wordt uitgenodigd voor bijeenkomsten van internationale organen in Straatsburg en Genève. Wie kan er heen?

5. **Bureauhuishouding.** Een internationale organisatie met 35 aangesloten lidorganisaties is een gecompliceerde zaak. Wie helpt er met de ledenadministratie, het aanschrijven, de boekhouding, de correspondentie, het archief?

IHEU vraagt geen mensen, die wel eens een keertje willen komen kijken. We vragen de bereidheid om na een proefperiode tot een afspraak te komen die een redelijke continuïteit garandeert.

Als u ons wilt helpen, als u er iets meer over wilt horen, bel dan Utrecht 030 - 31 21 55 of schrijf naar de IHEU, Oude Gracht 152 in Utrecht. 's Avonds bellen kan ook, draai dan 030 - 790865.

Rob Tielman richt zich tot de achterban van D'66

In het maartnummer van Democraat, het orgaan van de politieke partij D'66, levert de voorzitter van ons Verbond in de „gastrubriek” een bijdrage onder de titel „Geen bedde in de rede”. In enigszins bekorte vorm nemen wij hiernaast over wat Rob Tielman de leden van D'66 te zeggen heeft.

Onze huidige minister-president heeft de gewoonte de verhouding tussen levensovertuiging en politiek aan de orde te stellen op een voor andersdenkenden ongelukkige wijze. Zo deed hij eens een oproep tot ethisch reveil die op zijn minst de indruk wekte dat het CDA het alleenvertningsrecht van ethiek zou hebben. En nu is er – mede door zijn houding – een actie gaande de bedde weer in de troonrede terug te krijgen, waardoor de levensbeschouwelijke pluriformiteit van onze overheid weer in gevaar komt.

VAN NEUTRAAL NAAR PLURIFORM

Wij hebben geen christelijke staat – gelukkig niet. Als je ziet wat SGP, GPV en EO daaronder verstaan, dan zou het met de verdraagzaamheid gauw gedaan zijn. De overheid dient niet als zedenmeester op te treden.

Positiever gezegd: de overheid dient te bevorderen dat de burgers zoveel mogelijk in eigen vrijheid en verantwoordelijkheid hun leven inrichten.

Als reactie op de christelijke staat is vaak de neutrale staat bepleit: een overheid die zich in het geheel niet met levensovertuiging bezighoudt. Vanuit het humanisme wordt die neutraliteit met wantrouwen bekeken. Het humanisme is een levensovertuiging die ervan uitgaat dat wij het als mensen zelf zullen moeten doen: er is geen hogere macht boven ons die ons leven stuurt. Met de menselijke vrijheid benadrukt het humanisme ook de menselijke verantwoordelijkheid. Als er dingen fout gaan in onze samenleving hebben wij het vermogen en de taak daaraan iets te doen. Dat geldt voor ieder individueel, voor maatschappelijke groeperingen, en ook voor de overheid. Als de overheid bijvoorbeeld onrechtvaardigheden probeert te voorkomen of tegen te gaan, is zij al niet meer ethisch neutraal.

Hierna gaat Tielman in op aspecten van levensbeschouwelijke pluriformiteit (onderwijs, zieken- en bejaardenzorg, gevangeniswezen, strijdkrachten) die in het beleid van de landelijke overheid gestalte moeten krijgen. Ten slotte neemt hij de situatie op gemeentelijk nivo in ogenschouw en schrijft:

DISCRIMINEREND

Op gemeentelijk nivo speelt de verhouding levensovertuiging – politiek wel degelijk een rol. Behalve de al genoemde verzuiling in welzijnsland en gezondheidszorg, noem ik hier de burgemeestersbenoemingen. Weer een voorbeeld van onevenredige confessionele macht. Dit wordt nog ergerlijker als men weet dat in nogal wat burgemeestersprofielen staat dat gezocht wordt naar iemand die „kerkelijk meeleeft”. Een discriminatie van buitenkerkelijken waar het Humanistisch Verbond terecht tegen protesteert.

Ook het openen van raadsvergaderingen door de burgemeester (een plaatselijke uitvoering van de bedde in de troonrede) is afkeurenswaardig omdat één levensovertuiging wordt voorgetrokken ten nadele van bv. de humanistische.

In nog maar een klein gedeelte van de gemeenten in ons land is het humanistisch vormingsonderwijs aanvaard als een gelijkwaardig alternatief voor het godsdienst- onderwijs in de openbare scholen. Nogal wat gemeenten kennen algemene politieverordeningen waarin zondagsheiliging wordt afgedwongen (u herinnert zich nog wel de strijd om de openstelling van zwembaden op zondag).

Ook het bevolkingsregister werkt aan de achterstelling mee. In vrijwel iedere bevolkingsstatistiek wordt naar godsdienst gevraagd, niet naar levensovertuiging. Er worden wel de antwoordalternatieven RK en NH gegeven, maar niet: humanist. Een baby wordt als RK of NH ingeschreven, en blijft dat haar/zijn hele leven (tenzij iemand zich laat uitschrijven hetgeen te weinig gebeurt).

Telt u ook nog mee als RK of NH terwijl u in feite buitenkerkelijk bent?

CONCLUSIE

Het HV komt op voor de gelijkwaardigheid van de humanistische levensovertuiging en voor de belangen van buitenkerkelijken.

Dat gebeurt in goede samenwerking met geestverwante organisaties als het HIVOS (ontwikkelingssamenwerking), de HSHB (bejaardenhuisvesting), Humanitas (maatschappelijke dienstverlening), en de vrijdenkers.

Deze humanistische beweging heeft te kampen met veel vormen van achterstelling, en doet daarom een beroep op socialisten en liberalen meer aandacht te besteden aan de verhouding levensovertuiging-politiek en dat niet over te laten aan het CDA. Het Humanistisch Verbond doet dat beroep graag ook op D'66.

GEHOORD GELEZEN...

● Onder de naam „Vrouwentongen” verschijnt sinds kort in Nijmegen een blad dat alle stromingen in de Nijmeegse vrouwenbeweging wil bestrijken. Het abonnement per half jaar kost f 10,- binnen Nijmegen en f 16,- daarbuiten. Inlichtingen bij M. d'Hondt Domela Nieuwenhuisstraat 47, Nijmegen.

● De **Granny Smith-appels** komen uit Chili, Argentinië en Zuid Afrika, drie landen die hoog noteren op boycotlijsten. De Werkgroep Latijns-Amerika verschaft hieromtrent graag informatie. Het adres: Jelle v. d. Berg, Thorbeckestraat 442 in Wageningen. Ook op dat adres verkrijgbaar de boycot-affiche. Prijs f 2,50.

● Van wat **Pippi Langkous** doet, dromen andere kinderen: zich onttrekken aan de macht van de opvoeders. Hoe autoritair of anti-autoritair men ook bezig is, welke goede bedoelingen er ook kunnen steken achter vermanen, prijzen en straffen, kinderen ondergaan dit alles blijkbaar als iets waar ze zich bij hebben neer te leggen. Begrijpelijk dat het demasqué der sterkeren hun een niet geringe emotionele bevrediging kan schenken. Aldus Jan Noordzij over „Pippi Langkous en de pedagogiek” in Intermediair.

● Een extra dik (60 pagina's) en mooi uitgevoerd lentenummer is verschenen van **De kleine Aarde** met als hoofdthema „andere landbouw”. Het bevat een schat aan

milieu-vriendelijke tips waar beroeps- en amateurtuinders hun voordeel mee kunnen doen. Steun aan De Kleine Aarde is nu, na de schade die een brand de gemeenschap heeft toegebracht, van extra belang. Voor informatie over De kleine Aarde: Postbus 151 in Boxtel. Dit nummer is te bestellen door overmaking van f 6,90 op postgiro 52730 tnv. DKA in Boxtel.

● De Stichting Blijf van mijn Lijf, die sedert 1974 in Amsterdam een opvanghuis heeft voor door haar mannen mishandelde vrouwen, heeft onder de titel „**Blijf van m'n lijf**” een uitvoerig jaarverslag uitgebracht over '76, waarin 300 gevallen van mishandeling werdenesignaleerd. Aan te vragen bij Xantippe, Westerstraat 195, Amsterdam. Kosten, incl. porto f 6,70.

● Als intensivering van zijn anti-rookcampagne heeft de WHO, de wereld gezondheidsorganisatie in Genève besloten tot een algeheel **rookverbod** voor alle vergaderzalen; ook als die in huur door anderen worden gebruikt.

● Van 8 tot 14 mei duurt de voorjaarsactie die **NOVIB en Unesco-Nederland** voeren, in het bijzonder voor projecten in de Sahel, Sri Lanka, Bolivia, Boven-Volta, Libanon en Peru. Bijdragen op postgiro 194800 tnv. Unesco-Nederland. Meer informatie bij dit centrum aan de Oranje Nassaulaan 5 in Amsterdam. Tel. 020 - 730100.

● Het maartnummer van „Sek”, vierwe-

kelijks informatieblad van de NVIH-COC (losse nummers f 1,25, in abonnement f 12,50 per jaar op giro 570348 NVIH-COC Amsterdam) is ten dele verschenen als themanummer over **huwelijk en homoseksualiteit**. De bijdragen spreken van het isolement waarin getrouwde mannen en vrouwen met homoseksuele aanleg soms verkeren.

● Het maartnummer van KRI, het maandblad voor de reklassering (losse nummers f 2,-, te bestellen via Postbus 5034 in Den Bosch) bevat o.m. een uitvoerig interview met de deken van de Orde van Advocaten, de vroegere voorzitter van het HV, **mr. Max Rood**. Hij bepleit hierin een goede samenwerking van advocaten met ambtenaren van de reklassering. In datzelfde artikel bestrijdt hij met klem dat de Orde van Advocaten zich zou willen afzetten tegen andere rechtshulpers.

● Naast het maandblad KRI geeft de Vereniging voor de Reklassering ook boekjes uit over dit onderwerp onder de titel **KRI-Monoloog**. Zij beslaan circa 80 pagina's, kosten f 2,50 en kunnen eveneens worden besteld bij het hierboven vermelde Postbusnummer.

KRI-Monoloog 1 (nog leverbaar) handelde over het gevangeniswezen. KRI-Monoloog 2, onlangs verschenen, gaat over de reklasseringshulp.

● Het is onze gemeenschappelijke zorg dat wij door de bomen het bos blijven zien.
Stelling van E. v. d. DOES

De Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden (H.S.H.B.) te Amsterdam, begeleidt o.a. de bouw en het beheer van verzorgingstehuizen voor bejaarden en wooncentra voor ouderen in vele plaatsen. Bij de H.S.H.B. zijn ruim 50 plaatselijke stichtingen aangesloten.

Voor deze sector wordt een

landelijk consulent(e)

gevraagd, die tot taak zal hebben:

- de begeleiding en ondersteuning van plaatselijke stichtingsbesturen bij de concrete voorbereiding en uitvoering van plannen voor wat betreft de sociale en organisatorische aspecten daarvan,
- de werving en advisering van functionarissen in dienst van plaatselijke stichtingen,
- het geven van algemene voorlichting aan de besturen en directies van de aangesloten stichtingen en aan derden,
- het bijdragen aan de gedachtenvorming over het te voeren beleid van de H.S.H.B.

Het begeleiden van de aangesloten stichtingen houdt onder meer in: het 's avonds bijwonen van hun bestuursvergaderingen ter plaatse.

Kandidaten dienen:

- een hogere sociale of academische opleiding genoten te hebben;
- bij voorkeur ervaring te hebben opgedaan in bijv. het welzijnswerk voor ouderen;

- humanistisch georiënteerd of buitenkerkelijk te zijn;
- belangstelling te hebben voor de huisvesting en verzorging van de oudere mens.

Salaris afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring van f 2.368,- tot f 3.514,- per maand.

De pensioenvoorziening is volgens de P.G.G.M.-regeling.

Een psychologisch onderzoek kan onderdeel zijn van de selectieprocedure.

Sollicitaties met pasfoto binnen 3 weken na het verschijnen van dit blad te richten aan de directie van de **Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden**, Johannes Vermeerplein 1, 1071 DV Amsterdam.

Humanisme en arbeid

Reeds bijna twee jaar is het onderwerp humanisme en arbeid in bespreking in verschillende gemeenschappen en gewesten. Zo beknopt mogelijk ga ik hier in op een aantal vraagstellingen. In een discussiegroep kun je elk onderdeel veel uitgebreider behandelen.

a. Humanisten hebben vrijwel steeds gesteld dat de mens het voor zelfverwerkelijking en zelfontplooiing nodig heeft om zinvol bezig te zijn. Onder zinvolle arbeid versta ik werk dat een beroep doet op onze lichamelijke en geestelijke vermogens in de meest brede betekenis van het begrip arbeid.

b. De beschikbaarheid van arbeid is aan vrij sterke wisseling onderhevig. Hierbij spelen o.a. de zaken een rol als produktiebeleid, ontwikkeling van automatisering en computerbesturing en bevolkingsgroei. De ná-oorlogse geboortegolf stimuleerde de vraag in de 50er en 60er jaren, maar is mede oorzaak van een groter aanbod van jeugdige werkkrachten in de 70er jaren. Gevolgen o.a. in de 50-60er jaren een overspannen arbeidsmarkt en nu, terwijl er toch al veel werkloosheid is nog eens extra druk aan de aanbodzijde van de arbeid.

c. Toegang tot arbeid hangt in hoofdzaak van twee dingen af, ook alweer de mate waarin arbeid beschikbaar is en de verworven kennis en bekwaamheid van de werkzoekende. Goede algemene ontwikkeling en scholing zijn eerste voorwaarden om aan passend werk te kunnen komen. Eenmaal werkende zal bijscholing en evt. omscholing nodig blijven. Overgang van het ene naar het andere bedrijf zal steeds vaker nodig zijn, verlies van pensioenrecht-verlies is nu vaak een knelpunt. Vervanging van bedrijfs-pensioenfondsen door een algemeen pensioenfonds zal dit kunnen opheffen.

d. Onder a. hebben we reeds gesteld dat de mens niet zonder zinvolle arbeid kan leven. Zinvol werk zal dus aan niemand mogen worden onthouden! Arbeidsplicht heeft een wat minder prettige klank. Toch ben ik van mening dat iedereen die meeprofiteert van de vruchten van onze samenleving ook de plicht heeft mee te zorgen dat deze niet uitgeput raken.

Ook op een ander punt zou van arbeidsplicht kunnen worden gesproken, n.l. daar waar onaanname arbeid moet worden verricht. Het is onaanvaardbaar dat steeds dezelfde personen de rotte karweitjes opknappen. (Ten aanzien van betere werkverdeling, ook van minder prettig werk, kan ik nog verwijzen naar een nota van het ministerie van C.R.M.; waarvan onlangs melding werd gemaakt in de „Vakbondskrant” van de Fed. Ned. Vakbeweging).

e. Ten aanzien van de kwaliteit van de arbeid kan in 't algemeen gesteld worden dat aan omstandigheden waaronder gewerkt moet worden nog dikwijls verbeterd kan worden.

Hieronder vallen ook maatregelen ter voorkoming van bedrijfsongevallen. Met alle respect voor de arbeidsinspectie moet helaas worden vastgesteld dat hieraan nog heel wat mankeert.

f. Zeggenschap- en machtsverhoudingen: ons produktieproces wordt op gang gehouden door in hoofdzaak twee factoren: arbeid en kapitaal. Merkwaardig is nu dat in een zgn. christelijk-humanistische samenleving nog steeds zoveel meer macht aan het geld dan aan de mens wordt toegekend. Voor de kapitaalverschaffers is het bedrijf slechts interessant zolang er winst wordt gemaakt, voor de werknemers is het bedrijf een groot deel van zijn/haar leven.

Het lijkt duidelijk dat een veel groter deel van de macht in en over het bedrijf in handen van de werkers dient te komen.

Ook in ander opzicht zal aan de „waardering” voor geld moeten worden gesleuteld. Als we zien welke bedragen tegenwoordig nodig zijn om in een bedrijf weer werk te scheppen (bij nog vrij recent geplande uitbreiding van Hoogovens 1 á 1½ miljoen en bij D.S.M. Limburg 1½ á 2 miljoen per arbeidsplaats) dan is duidelijk dat de rentekosten die van de arbeid + sociale zorg verre te boven gaan. Dergelijke onttrekkingen van arbeids-opbrengst aan de bedrijven zijn een regelrechte bedreiging van het voortbestaan ervan en zijn dan ook niet te verantwoorden. Afschaffing van het renteprincipe lijkt de enig mogelijke uitweg.

De nodige middelen om bedrijven te stichten en gaande te houden zijn ook langs andere wegen te verkrijgen. De vele overheidsbedrijven hebben dit reeds lang aangetoond. Waar het om gaat, ook (of juist) bij ons humanisten is de principevraag of de universele mens dan wel economische maatstaven bepalend zullen zijn voor onze verdere maatschappij-inrichting.

PIET BLAAUW, Achlum

Onbewezen geloofjes

De behoefte aan een „Geloof” blijkt de mens niet vreemd, als men leest hoe de twijfelende humanist soms zijn toevlucht zoekt in eigen „geloofjes”, hele vriendelijke, kleine soms, maar toch geloofjes even irrationeel als het gevestigde „Geloof” van onze kerkelijke broeders.

Humanist bevat bij tijd en wijle overpeinzingen die op dergelijke geloofjes zijn gebaseerd: astrologie, biodynamische voeding en zo; recentelijk nog onder de noemer „Eerbied voor het leven”. Het lijken mij nogal verwarde ideeën, mogelijk gemaakt door hoogst persoonlijke opvattingen van wat „leven” is. Een onbewezen geloofje.

Er staat natuurlijk in ons blad ook veel aardigs, maar het lijkt mij toch wel goed eens met elkaar van gedachten te wisselen over het feit of al het gebodene redelijkerwijs onder de vlag van humanisme mag varen.

H. HUECK, Delft

Christendom en humanisme

Uit „Humanist” krijg ik de indruk, dat konfessionaliteit en humanisme worden geacht elkaar niet te verdragen. Christendom en humanisme lijken mij echter le-

vensbeschouwingen met een aanzienlijk overlappingsgebied. Misschien ligt voor sommige christenen het zwaartepunt van hun levensbeschouwing juist in dat overlappingsgebied.

Ik ben het helemaal met u eens als u beoogt, dat in Nederland christelijke instellingen vaak een misplaatste of onevenredig grote macht uitoefenen. Maar ik ben het niet met u eens waar u het konfessionele deel van de Nederlandse samenleving uitsluit bij uw pogingen het geestelijk klimaat en aan levensbeschouwing gekoppelde machtsverhoudingen te verbeteren.

Tegen die achtergrond heb ik de volgende vragen: Is bekend hoeveel mensen een lidmaatschap van het Humanistisch Verbond combineren met een christelijke levensovertuiging?

Is het terecht uw (in „Humanist” 33-4 besproken) onderzoek naar niet-leden van het Humanistisch Verbond te beperken tot buiten-kerkelijken?

A. GREMEN, Wageningen

We hebben het nooit systematisch onderzocht, maar in mijn jarenlange omzwervingen door het Verbond ben ik nooit een lid tegen gekomen, dat zich zowel humanist als christen noemde. Dat ligt ook voor de hand omdat het HV juist een geestelijk centrum wil zijn voor mensen, die dat niet vinden in het christendom en zich wel aangesproken voelen door het humanisme. Daarom beperken wij ons in ons onderzoek terecht tot de buitenkerkelijken.

Wij zullen zeker niet ontkennen, dat er tussen het moderne, niet-godsdiensstige humanisme en het christendom dat overigens gekenmerkt wordt door een grote verscheidenheid van opvattingen, niet alleen verschillen, maar ook overeenkomsten zijn.

Een kenmerkend verschil blijft, dat een christen zijn geestelijke inspiratie vindt in de Bijbel, hoe die dat dan ook verder uitlegt, en de leden van het HV hun inspiratie daar niet zoeken.

Tenslotte kunnen christenen en humanisten stellig een gemeenschappelijke taak vinden in pogingen om het geestelijk klimaat in ons land en de wereld te verbeteren.

JAN DE LEEDE

Inventaris van bedreiging

De Noordzee is in het nieuws; en hoe! De vis raakt op, de winning van olie- en aardgas onder de bodem komt op gang. Het water en de kusten vervuilen. Zeevogels, besmeurd met olieresten, sterven bij duizenden. Zeehonden dreigen uit te sterven. Industriële maken plannen voor kunstmatige eilanden voor de kust waarop het gevaarlijke vloeibare aardgas kan worden opgeslagen, waar gevaarlijke afvalprodukten kunnen worden verbrand of waar, ergens tussen Hoek van Holland en Scheveningen, nieuwbouwwijken voor overloop uit de Randstad kunnen verrijzen. Het natuurreservaat De Beer op het eiland Rozenburg moest, met een flinke lap Noordzee, wijken voor de Maasvlakte. Het voorgaande is een kleine bloemlezing van bedreigende feiten die elke krantelezer bekend kunnen zijn, maar die in Katernen 2000 no. 8 van de jaargang '77, getiteld „De Noordzee” (36 pagina's) eens op een duidelijk rijtje zijn gezet.

Prijs per los nummer f 4,70 incl. portokosten. Te bestellen bij Werkgroep 2000, postgiro 299050 in Amersfoort.

Humanist

Eindredacteur: Wim Jungman.
Gedrukt op kringloop-papier bij Lumax, Utrecht.

Redaktie-adres: Hum. Verbond,
Oude Gracht 152, Utrecht. Tel. (030) 31 81 45.

Abonnementsprijs voor niet-leden:
f 20,- per jaar t.n.v. Humanistische
Pers, postgiro 58, Utrecht.

UIT EN VOOR DE GEMEENSCHAPPEN

GEWEST N. HOLLAND

Op 28 mei wordt in de Zaanstreek een **ge-westelijke familiedag** georganiseerd. Programma: 's morgens naar keuze een boottocht door het vogelbroedgebied de Reef in Westzaan in open „boerenplat”, of museumbezoek.

's middags bezoek aan de Zaanse Schans. Kosten f 5,- per persoon voor volwassenen, kinderen f 3,-, waarbij inbegrepen koffie bij ontvangst en boottocht of museumbezoek, zelf lunchpakket meenemen. Vóór 1 mei opgeven bij L. Moleman-Kaiser, Saenredamstraat 35, 1566 KL Assendelft tel. 075 - 288647, met vermelding aantal personen en voorkeur voor boottocht of museumbezoek. Men krijgt dan nader bericht.

ALMELO

Op maandag, 17 april houdt de landelijk funktionaris voor het HVO, Wieberen Koopmans, een inleiding over het onderwerp: **Wat is humanistisch vormingsonderwijs?**

Zaal: Stadhuis te Almelo, aanvang 19.30 uur.

De inleiding is bestemd voor allen die dagelijks te maken hebben met de geestelijke vorming van het kind.

LOCHEM

De gemeente Lochem ontving op 14 febr. j.l. Threes van Dijk en Jan Peynenburg, een non en een pater, auteurs van het boek „De blinde hoek”, waarin zij beschrijven hoe zij, maatschappelijk werker en priester, werkzaam zijn als ongeschoolde fabrieksarbeiders.

Zij geven in hun boek bekendheid aan de **arbeidssituatie** op de vloer van de industrie, zoals zij zelf zeggen, waarover op de bewuste avond zeer geanimeerd en menselijk werd gepraat.

Op 19 april komt de **Bloengroep** uit Rotterdam in de foyer van de schouwburg met hun programma „bij ons is het anders”. Er worden gezinssituaties gespeeld waarover met de acteurs kan worden nagepraat. Aanvang 8 uur.

VERBOND OP RTV

RADIO ZONDAGS HILVERSUM I VAN 9.30-10.00 UUR

23 april **MAGAZINE**
Samenstelling Rina Spigt

30 april **DIKKE VINGER IN DE PAP**
Een gemeente is vaak een ideale plaats voor de macht van de confessionelen. Samenstelling Piet Brinkman

7 mei **MAGAZINE**
Samenstelling Rina Spigt

TELEVISIE ZONDAGSAVONDS EENMAAL PER 14 DAGEN, NEDERLAND 1, VOOR HET LATE NOS-JOURNAAL

23 april **MENSEN OVER MENSEN**
Mensen hebben zich altijd laten inspireren door andere mensen. Vanavond: een burgemeester over een andere. Henk Vonhoff over P. J. Oud. Twee humanistische liberalen. Samenstelling en regie: Ton Aarden.

UTRECHT

In de gemeenschap Utrecht is een discussie ontstaan over voor- en nadelen van een **Europese eenwording**. Het bestuur van de gemeenschap is verontrust over het mogelijk tot stand komen van een Europees rechtsbestel als gevolg van die eenwording, omdat zij vreest dat zo'n „Eurorecht” ten koste zal gaan van de verwor-

ven vrijheid en tolerantie t.a.v. de rechtspraak in Nederland.

Gezien het feit dat deze problematiek nog vrij ondoorzichtig is, is het Hoofdbestuur van het Verbond om een uitspraak in deze gevraagd. Tevens willen we via de Humanist proberen de discussie over het voor en tegen een Verenigd Europa in andere gemeenschappen op gang te brengen. Denkt en praat u er eens over.

Hij was erg bol en bleek, maar genoot 'n stille
Vermaardheid, daar men hem de school verbood;
Het stadje snoof over de doktersgrillen,
Zijn druiven en zijn korstloos wittebrood

Men had gedecreteerd: om de verschillen
Tusschen het leven en zijn levend dood-
Zijn glad te maken als vergulde pillen
Moest hij een vriendje hebben in den nood:

Zoo werd ik, in een blauw en Zondagsch pakje,
Als een gevangen bruid hem toegeleid.
Hij had veel speelgoed; ik kreeg een gebakje;
Maar starende door de dubbele ramen
Zei hij geen woord tot mij, — en 'k moest mij schamen,
Toen 'k weer naar huis gebracht werd door de meid.

SIMON VESTDIJK
(Uit: Berijmd palet)

DE BLEERINCK

Psycho-geriatrisch verpleeghuis

en

DE HORST

Verpleeghuis voor somatische zieken

te Emmen, tesamen 395 bedden

Beide algemene verpleeghuizen, voor dezen verenigd in de Stichting voor de Geestelijke Verzorging in Instellingen voor de Intramurale Gezondheidszorg te Emmen (i.o.), vragen sollicitanten voor de functie van:

full-time en/of part-time geestelijk verzorg(st)er

Wij denken aan kandidaten van Protestantse en/of Rooms-Katholieke en/of Humanistische Huize, die bereid zijn een klinisch pastorale training te volgen, of deze reeds gevolgd hebben.

Het pastorale werk dient vanuit een oecumenische visie te geschieden. Bij de attitude-vorming van de medewerkers, kan in samenwerking met de psycholoog een eigen bijdrage worden gegeven. Bij de uitoefening van de taak is de geestelijke steun aan familieleden van de patiënten inbegrepen.

De salariëring is overeenkomstig de door de N.Z.R. geadviseerde salarisschalen. De overige arbeidsvoorwaarden zijn overeenkomstig de C.A.O. voor het Ziekenhuiswezen.

Inlichtingen bij de Geneesheer-direkteur van De Bleerincq, J. Huisman, tel. 05910-17200. Schriftelijke sollicitaties aan het bestuurslid, de heer R.P. Pieters, Postbus 205, Emmen.